

**MODEL INTEGRACIJE INFORMACIJSKIH I
KOMUNIKACIJSKIH RESURSA U HRVATSKI ZAVOD ZA
POLJOPRIVREDNU SAVJETODAVNU SLUŽBU**

**THE INTEGRATION MODEL OF INFORMATION AND
COMMUNICATION RESOURCES IN CROATIAN AGRICULTURAL
EXTENSION INSTITUTE**

V. Grbavac, Dubravka Mandušić, Marina Mikšić

SAŽETAK

Poljoprivredna savjetodavna služba u Republici Hrvatskoj utemeljena je 1991. godine, od kad je promijenila nekoliko organizacijskih oblika. Danas služba djeluje putem Hrvatskog zavoda za poljoprivrednu savjetodavnu službu, osnovanog Uredbom Vlade RH početkom 1997. godine, kao specijalizirana ustanova za poslove poljoprivredne savjetodavne službe. Hrvatski zavod za poljoprivrednu savjetodavnu službu je stručna ustanova u poljoprivredi koja pomaže obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvima pri donošenju odluka pružanjem potrebnih informacija, te podupiranjem razvoja i suradnje obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava sa svim institucijama i tvrtkama važnim za uspješnu poljoprivredu. Informacija u svemu tome postaje najvažniji strateški i aktivni resurs preobrazbe i razvitka društva jer je samo pouzdana i potpuna informacija pokretač prosperitetnog gospodarskog razvitka ljudske zajednice. U novom ekonomskom poretku informacija je neiscrpan resurs koji se ne može tijekom uporabe istrošiti.

Kao članica na političkom zemljovidu s bogatom tradicijom u razvitku poljoprivrede, poljoprivredne znanosti i izobrazbe, kao i nemalim kapacitetima za poljoprivrednu proizvodnju, Hrvatska pridaje posebno značenje suvremenim problemima opskrbe hranom. Stoga je hrvatsko gospodarstvo prepoznalo ulogu poljoprivrednog sektora kao jednog od najvažnijih čimbenika rasta hrvatskog gospodarstva. Da bi Zavod opravdao svoje postojanje, mora se ubrzo uključiti u svjetski proces izgradnje i implementacije postignuća informacijske tehnolo-

logije u području poljodjelskih sustava, izgradnjom vlastitog informacijskog sustava za što učinkovitiji prijenos i primjenu informacija, znanja i vještina za razvitak poljoprivrede na obiteljskim gospodarstvima.

Ključne riječi: Informacijsko-komunikacijski sustavi, savjetodavna služba, agroinformatički sustav, agrokompleks, obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo

ABSTRACT

The Croatian Agricultural Extension Institute was established in 1991. Since then it has changed a few organization models. Today, the Institute works through the Croatian Extension Institute which was established in 1997., by the Government of Croatian Republic, as a specialized department for extension service in agriculture. The Croatian agricultural extension institute helps family farms by giving information on farming. It also supports development and cooperation of family farms with other institutions and companies which are important for successful agriculture. In all that, information becomes the most important strategic and active resource in changing and developing the society, because, only complete and reliable information is the impetus for prosperity and economic development of human society.

The Croatian Republic has had a rich tradition in the development of agriculture, agricultural science and education and it has had a special role in current problems in food provision.

The most important role of the Institute is to justify its existence by incorporation into the world processes of building and information technology implementation, in the domain of agricultural systems. This can be accomplished by development of its own information systems for successful transfer and use of information, knowledge and skills.

1. UVOD

Povijest čovječanstva isprepletana je nizom znanstveno-tehnoloških otkrića koja su neminovno dovela do promjena strukture i pravila ponašanja gotovo u svim ljudskim zajednicama. Iz kronologije razvitka društvenih zajednica vidljivo je da su se društva oduvijek bavila prikupljanjem i pretraživanjem informacija

kroz tisućljetno razdoblje svojeg postojanja. Prijelaz u 21. stoljeće karakterizira znanstveno-tehnološka revolucija, čiju materijalnu komponentu čini informatičko-komunikacijska tehnologija, kao temeljni stožer svih društvenih promjena. To razdoblje, nazvano *informacijsko ili postindustrijsko društvo* karakterizira činjenica da znanje i informacija postaju najvažniji strateški i aktivni resurs preobrazbe i razvitka društva, kao što su to ljudski rad i kapital bili u industrijskom društvu. Pravovremena, pouzdana i potpuna informacija postala je osnovni čimbenik prosperitetnog gospodarskog razvitka ljudske zajednice, kao podloga za donošenje svih važnih odluka. U novom ekonomskom poretku informacija je neiscrpno sredstvo koje se ne može uporabom istrošiti.

Upravo visoko razvijene zemlje svijeta uključene u proces informatičke ekonomije (SAD), svoj brzi gospodarski i ekonomski napredak zahvaljuju vrtoglavom prodoru informacijskih znanosti i tehnologije u sve sfere društva. Koncentracija znanja i timski rad bili su pretpostavka razvitka informacijske tehnologije, čija je primjena uvjetovala ogromne promjene u strukturi gospodarskog i ekonomskog razvitka pojedinih društvenih zajednica. Njezine neslućene mogućnosti izmijenile su i svijet komunikacija kao diferenciranog sustava, koji omogućuje brzi prijenos podataka i interakciju između pojedinaca. Uz sveopću prisutnost u tom procesu, proširene su granice ljudskih spoznaja te je uvelike povećan broj informacija.

Sukladno tome, u informacijskom društvu koje na velika vrata ulazi u gospodarski sustav sve većeg broja zemalja pa tako i naše, informacija postaje kapitalni resurs, a informacijsko-komunikacijski sustavi omogućavaju njeno pribavljanje na najučinkovitiji način te stoga, upućivanje na korištenje ovakvih sustava u razvoju gospodarstva nije alternativa već potreba.

2. INFORMACIJSKO-KOMUNIKACIJSKI SUSTAVI U POLJODJELSTVU

“Sveta je istina da za unapređivanje gospodarstva nije dovoljna samo radina ruka, nego znanje i naobraženje.

Jer, Zemlja iz koje nam sve bogatstvo niče je mrtva gomila ruda koja se ne zna sama prilagođavati, njoj

Valja umna rukovoditelja dati, da nam trud korišću urodi.”

(M. Kišpatić – “Zemljoznanstvo” – Križevci, 1877.)

Kao nova članica na političkom zemljovidu s bogatom tradicijom u razvitku poljoprivrede, poljoprivredne znanosti i izobrazbe, kao i nemalim kapacitetima za poljoprivrednu proizvodnju, Hrvatska pridaje posebno značenje suvremenim problemima opskrbe hranom. U tom je kontekstu hrvatsko gospodarstvo prepoznalo ulogu poljoprivrednog sektora kao jednog od najvažnijih čimbenika rasta hrvatskog gospodarstva. Stoga, poboljšanje i unapređenje dobrobiti poljoprivrednika i potrošača te zaštita prirodnih potencijala Republike Hrvatske u osiguranju konkurentnosti hrvatske poljoprivrede na svjetskom tržištu postaje glavni cilj s osobitim naglaskom na obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvima, koja su temelj razvitka hrvatske poljoprivrede.

Kao što je poznato, svako se društvo suočava s tri temeljna i uzajamno povezana privredna problema: što, kako i za koga proizvoditi. Suvremeni poljodjelski sustavi temelje se na tržišno profitabilnoj osnovi i stoga su informatička postignuća i na njima temeljena znanja, strateški cilj novog društvenog rasta i nove tehnološko materijalne osnove našeg poljodjelskog sustava, u održavanju pozicije sa zemljama razvijenog svijeta. Unatoč tomu što je poljoprivredna proizvodnja vrlo neujednačen dinamičan proces, sastavljen od promjenljivih činitelja kao što su: klima, tlo, biljka i dr., modernu i profitabilnu poljoprivrednu proizvodnju moguće je organizirati uz pomoć informatičkih postignuća jer je njihova implementacija u ovoj domeni gotovo neograničena, kako za vođenje procesa proizvodnje tako i za povećanje proizvodnosti i učinkovitosti, te ostvarenje krajnjeg cilja tj. što većeg dohotka na gospodarstvu.

Tek nakon stvaranja neovisnosti i osamostaljenja Republike Hrvatske otvara se mogućnost uključivanja hrvatske poljoprivrede u svjetske trendove gospodarskog razvitka ovog vrlo važnog sektora. Međutim to je nemoguće ostvariti bez prihvaćanja svjetskih info postignuća u svim granama poljoprivrednog sustava, pa tako zalaganje za nekonvencionalne svjetonazore i tehnologije postaje strateško opredjeljenje svih čimbenika u razvitku hrvatskog agrara. Gotovo i ne postoji segment poljoprivrednog sustava u koji nisu implementirani učinci suvremene informacijske tehnologije i promijenili ga, što se posebice očitovalo u bilinogojstvu, poljoprivrednoj tehnici i tehnologiji, zaštiti bilja, selekciji u stočarstvu, a dakako i u svim ostalim granama poljoprivrednog sustava.

Činjenica je da u Hrvatskoj nije razvijen agroinformacijski sustav, koji bi vršio integraciju poljoprivrednog sustava na nacionalnoj razini, a isto tako i sa

relevantnim informacijskim okruženjem na svjetskoj razini. Osmišljavanje i uspostava jednog takvog modela trebala bi biti naša nužnost i strateško opredjeljenje za međusobno bolje i učinkovitije strukturalno povezivanje proizvodnih, ekonomskih, upravljačkih, znanstveno-istraživačkih, obrazovnih i drugih funkcija i resursa radi poticanja učinkovite poljoprivredne proizvodnje na obiteljskim gospodarstvima, kao strateškom temelju hrvatske poljoprivrede.

3. INFORMACIJSKO-KOMUNIKACIJSKI RESURSI U DJELATNOSTI POLJOPRIVREDENE SAVJETODAVNE SLUŽBE REPUBLIKE HRVATSKE

3.1. Uloga Savjetodavne službe u razvitku poljoprivrede

U “Strategiji razvitka hrvatske poljoprivrede” kao jedan od prioriteta ciljeva naglašeno je da treba stvoriti sustav podrške poljoprivrednicima, orijentiran na povećanje razine i učinkovitosti proizvodnje i marketinga obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava, koji uključuje savjetodavnu službu, istraživanje, tržišne informacije i tržišnu infrastrukturu.

3.1.1. Uloga, cilj i metode savjetodavnog rada u razvitku poljoprivrede

Najvažnija uloga savjetodavne službe jest stimuliranje razmjene informacija, znanja i vještina između svih sudionika uključenih u poljoprivredne djelatnosti. Poljoprivrednici su najvažnija ciljna skupina, ali informacije trebaju i stručnjaci koji su uključeni u donošenje odluka, zatim istraživači, dobavljači inputa te naposljetku i sami trgovci.

Cilj razmjene informacija jest pomoć svima koji su uključeni u savjetodavni rad, u procesu formiranja mišljenja o nekom problemu i donošenja pravilnih odluka.

Glavni instrument ili mehanizam koji se koristi u savjetodavnom radu jest *kommunikacija*.

Sukladno tome, jedna od mogućih definicija savjetodavnog rada jest: “U savjetodavnom radu na učinkovit se način koristi komunikacija, da bi se

pomoglo ljudima pri formiranju mišljenja i donošenju pravilnih odluka" (Van den Ban and Hawkins, 1985.)

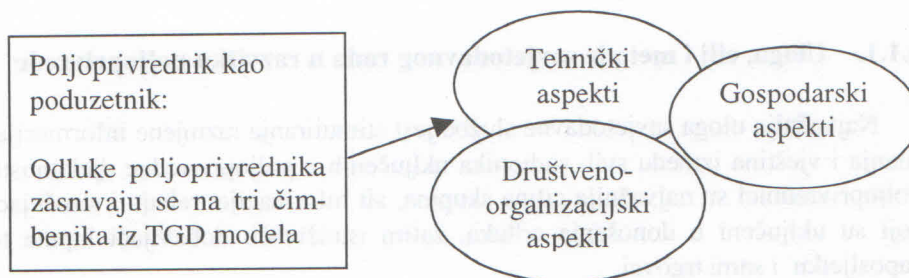
Implicitna i važna pretpostavka koja se nameće iz ove definicije jest da savjetodavni rad nudi informacije, znanja i vještine korisnicima koji su sposobni za donošenje vlastitih odluka. Korisnici, najvećim dijelom poljoprivrednici jesu poduzetnici, koji se sučeljavaju s nekoliko aspekata donošenja odluka po modelu TGD. (Slika 1.)

U TGD modelu (tehnički, gospodarski, društveni aspekti) je područje u kojem se različiti aspekti preklapaju i on predstavlja vještine poljoprivrednika kao poduzetnika, sposobnog donositi odluke na temelju tehničkih, gospodarskih i društvenih informacija.

Tehnički aspekti - tiču se znanja i vještina vezanih uz biljnu i stočarsku proizvodnju, mehanizaciju, zaštitu bilja i sl.;

Gospodarski aspekti - vezani su uz nabavku i prodaju, financiranje, osiguranje dohotka, knjigovodstvo;

Društveni aspekti - uključuju dobrobit i blagostanje poljoprivrednika i njihovih obitelji u ukupnom ambijentu, na koji utječu društvo u cjelini, vladina politika, tradicija, članstvo u različitim udruženjima (zajednicama), religijska i druga opredjeljenja itd.

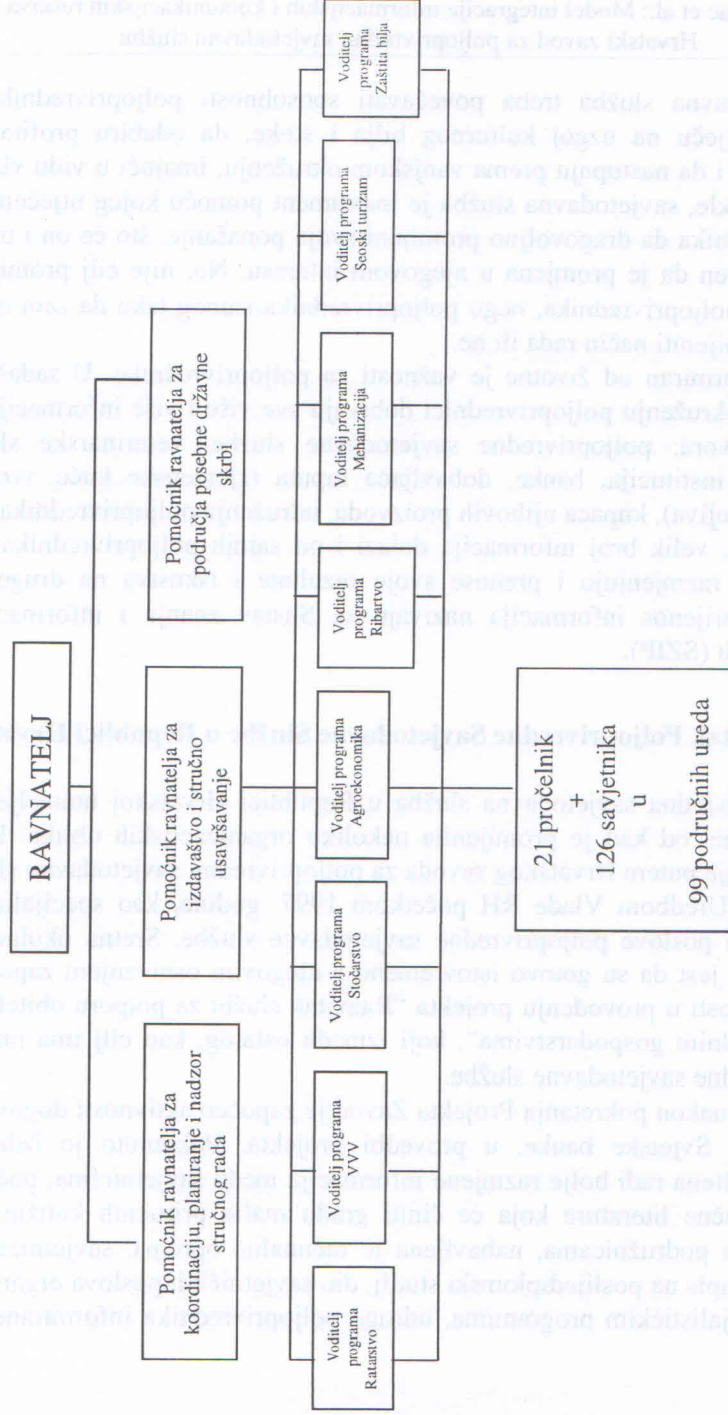

Slika 1. Model TGD

Picture 1. The TGD model

Savjetodavni rad (uključujući i obuku) može pomoći poljoprivrednicima da postanu bolji poduzetnici (donosioci odluka), jer prenosi informacije, znanja i vještine o različitim aspektima TGD modela.

ORGANIZACIJSKA STRUKTURA HZPPS

Slika 2. Organizacijska struktura HZPPS-a
 Picture 2. The organisation structure of CAEI

Savjetodavna služba treba povećavati sposobnosti poljoprivrednika da pozitivno utječu na uzgoj kulturnog bilja i stoke, da odabiru profitabilnu proizvodnju i da nastupaju prema vanjskom okruženju, imajući u vidu vlastite interese. Dakle, savjetodavna služba je instrument pomoću kojeg utječemo na poljoprivrednika da dragovoljno promijeni svoje ponašanje, što će on i učiniti ako je uvjeren da je promjena u njegovom interesu. No, nije cilj promijeniti način rada poljoprivrednika, nego poljoprivrednika samog tako da sam odluči hoće li promijeniti način rada ili ne.

Biti informiran od životne je važnosti za poljoprivrednike. U sadašnjem hrvatskom okruženju poljoprivrednici dobivaju sve više i više informacija i iz vanjskih izvora: poljoprivredne savjetodavne službe, veterinarske službe, obrazovnih institucija, banke, dobavljača inputa (sjemenske kuće, tvornica umjetnih gnojiva), kupaca njihovih proizvoda, udruženja poljoprivrednika itd..

Također, velik broj informacija dolazi i od samih poljoprivrednika, koji međusobno razmjenjuju i prenose svoje rezultate i iskustva na druge. Svi putovi za prijenos informacija nazivaju se Sustav znanja i informacija u poljoprivredi (SZIP).

3.2. Razvitak Poljoprivredne Savjetodavne Službe u Republici Hrvatskoj

Poljoprivredna savjetodavna služba u Republici Hrvatskoj utemeljena je 1991. godine, od kad je promijenila nekoliko organizacijskih oblika. Danas služba djeluje putem Hrvatskog zavoda za poljoprivrednu savjetodavnu službu, osnovanog Uredbom Vlade RH početkom 1997. godine, kao specijalizirana ustanova za poslove poljoprivredne savjetodavne službe. Sretna okolnost za novi Zavod jest da su gotovo istovremeno s njegovim osnivanjem započele i prve aktivnosti u provođenju projekta "Razvitak službi za potporu obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvima", koji između ostalog, kao cilj ima razvitak poljoprivredne savjetodavne službe.

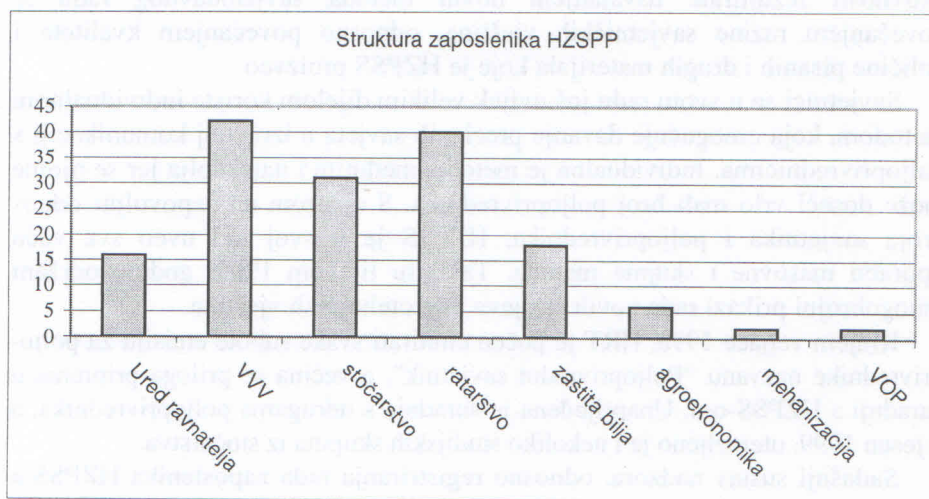
Odmah nakon pokretanja Projekta Zavod je započeo aktivnosti dogovarane s misijama Svjetske banke, u provedbi projekta. Pokrenuto je izdavanje internog Biltena radi bolje razmjene informacija među savjetnicima, počela je nabava stručne literature koja će činiti građu malih priručnih knjižnica pri županijskim podružnicama, nabavljena je računalna oprema, savjetnicima je omogućen upis na poslijediplomski studij, dio savjetničkih poslova organiziran je po specijalističkim programima, udruge poljoprivrednika informirane su o

mogućnosti sufinanciranja zapošljavanja poljoprivrednih savjetnika. Aktivnosti HZPSS-a usmjerene na reorganizaciju načina rada savjetnika i na usvajanje novih savjetničkih vještina još su se više intenzivirale sredinom 1998. godine, kad su u Zavod počeli pristizati savjetnici nizozemske tvrtke Stoas, zadužene za pružanje tehničke pomoći.

Nakon više od dvije godine rada u sklopu Projekta, uz veliku angažiranost svih zaposlenika i pomoć mnogobrojnih inozemnih stručnjaka, HZPSS je postigao rezultate:

Značajno je povećan broj djelatnika (s 80 u vrijeme utemeljenja, na 160 krajem 1999.). Organizacijska struktura HZPSS-a te specijalistička struktura zaposlenika prikazane su na slikama br. 2. i 3.

Slika 3. Struktura zaposlenika HZPSS (Izvor: Bilten HZPSS broj 33, prosinac 1999.)
Picture 3. The structure of employees in CAEI (Source: CAEI, No 33, december 1999.)

Definirana je misija Zavoda i započeta izrada strategije njegova razvitka.

Misija HZPSS-a glasi:

Hrvatski zavod za poljoprivrednu savjetodavnu službu stručna je ustanova u poljoprivredi.

Pomaže obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvima pri donošenju odluka osiguranjem kvalitetnih informacija.

Pospješuje suradnju obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava sa svim institucijama, tvrtkama i pojedincima važnim za uspješnu poljoprivredu.

Zavod je vladina ustanova nadležna za posredovanje u provođenju mjera potpore razvitku obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava i ruralnih prostora u cjelini.

Većina savjetnika (80 %) uspješno je završila "Temeljni tečaj savjetodavnog rada", a ostali ga pohađaju tijekom 2000. godine. Više od polovice savjetnika sudjelovala je u barem jednoj od mnogobrojnih radionica, organiziranih u suradnji s nizozemskom konzultantskom tvrtkom Stoas. Te su aktivnosti rezultirale usvajanjem novih metoda savjetodavnog rada te povećanjem razine savjetničkih vještina, odnosno povećanjem kvalitete i količine pisanih i drugih materijala koje je HZPSS proizveo.

Savjetnici se u svom radu još uvijek velikim dijelom koriste individualnom metodom, koja omogućuje davanje preciznih savjeta u izravnoj komunikaciji s poljoprivrednicima. Individualna je metoda, međutim i najskuplja jer se njome može doseći vrlo mali broj poljoprivrednika. S obzirom na nepovoljni odnos broja savjetnika i poljoprivrednika, HZPSS je u svoj rad uveo sve veću uporabu masovne i skupne metode. Tako su tijekom 1999. godine održani mnogobrojni prikazi rada novih strojeva i agrotehničkih vještina.

Krajem veljače 1998. HRT je počeo emitirati svake subote emisiju za poljoprivrednike nazvanu "Poljoprivredni savjetnik", a većina se priloga priprema u suradnji s HZPSS-om. Unaprijeđena je suradnja s udrugama poljoprivrednika, a u jesen 1999. utemeljeno je i nekoliko studijskih skupina iz stočarstva.

Sadašnji sustav nadzora, odnosno registriranja rada zaposlenika HZPSS-a temelji se prvenstveno na sustavu mjesečnog izvješćivanja putem obrasca "Izvješće o radu" koji je ostao nepromijenjen od utemeljenja Zavoda do danas. U posljednjih se godinu dana Zavod ubrzano razvijao, broj zaposlenih je u odnosu na početno stanje više nego udvostručen, a svakim se danom postavljaju novi i sve složeniji zadaci. Da bi zadatke mogli pravilno rasporediti među savjetnicima, pročelnici podružnica, a napose Ured ravnatelja, mora imati jasnu sliku o stanju u podružnicama i opterećenosti poslom svakog pojedinog savjetnika. Posjedovanje određenih informacija o radu savjetnika važno je zbog poboljšanja organizacije rada i uspješnijeg dogovaranja poslova s Ministarstvom poljoprivrede i šumarstva i s ostalim poslovnim partnerima.

S obzirom na niz nedostataka postojećeg sustava ukazala se potreba za njegovim poboljšanjem, odnosno izmjenom. Jedna od aktivnosti koja je u tu svrhu poduzeta bilo je uvođenje dodatnih obrazaca za mjesečno izvješćivanje o radu savjetnika po specijalnostima, s ciljem da se voditeljima specijalističkih programa poboljša uvid u probleme i aktivnosti kojima se bave savjetnici tj. stručnjaci za pojedina područja poljoprivredne proizvodnje. Time je voditeljima omogućeno prikupljanje informacija i o kakvoći, a ne samo količini posla kojeg je pojedini savjetnik obavio.

Uz uvođenje novog sustava izvješćivanja putem "specijalističkih obrazaca" u Uredu ravnatelja osmišljen je i novi sustav praćenja cjelokupnih aktivnosti savjetnika. Temeljna razlika u odnosu na postojeći sustav jest da se više neće pratiti broj aktivnosti koje je savjetnik proveo (broj: predavanja, običenih gospodarstava, primljenih stranaka, telefonskih savjeta), nego će se pratiti vrijeme utrošeno za obavljanje te aktivnosti (broj sati). Novi sustav je, uz pomoć Stoas-ova stručnjaka za informatičku tehnologiju, poboljšan te je izrađen nacrt računarskog programa koji će omogućiti automatsku obradu podataka prikupljenih u sklopu sustava.

Nabavka informatičke i uredske opreme (računala, telefaks i fotokopirni uređaji) omogućila je bolju, bržu i jednostavniju komunikaciju unutar HZPSS-a, koja će se još više unaprijediti uključivanjem svih podružnica u sustav elektronske pošte. Povećana zainteresiranost za razmjenu informacija razvidna je i iz povećanja broja priloga za Bilten koji dolaze iz podružnica. Bilten se zbog toga od početne 4 stranice povećao na sadašnjih 16 stranica, naklada se povećala od 200 na 400 primjeraka.

Nabavom audio-vizualne opreme savjetnicima je omogućeno i kvalitetnije držanje predavanja. Međutim, oprema se još uvijek ne može u cijelosti iskoristiti zbog nedostatka materijala za prikazivanje. Predviđeno je, stoga, da početkom 2000. započne izrada 10-ak savjetničkih tehničkih paketa u sklopu kojih bi savjetnicima na raspolaganju bile prozirnice, dijapozitivi i video-kazete.

HZPSS već neko vrijeme razmatra mogućnost naplaćivanja nekih usluga. Međutim, nedostatak savjetničkih proizvoda standardiziranih karakteristika, koji sadrže savjete namijenjene pojedinom gospodarstvu, velika je zapreka naplaćivanju pojedinih usluga poljoprivrednih savjetnika. Odlučeno je, stoga, započeti izradu nekoliko savjetničkih proizvoda namijenjenih proizvođačima mlijeka pa je uz pomoć Stoasova stručnjaka iz mljekarstva izrađen pilot projekt "Razvitak savjetničkih vještina za praćenje mliječnih farmi". Provedba je

projekta u tijeku, a očekuje se da će do sredine 2000. biti razvijeni alati kojima će se savjetnici služiti za izračun hranidbenih obroka, planiranje proizvodnje i konzerviranje krme, te vođenje evidencije na gospodarstvu. Savjetnički alati za druge specijalnosti razvit će se u sklopu izrade savjetničkih tehničkih paketa.

Hrvatski zavod za poljoprivrednu savjetodavnu službu ima vrlo dobru suradnju s ostalim sastavnicama Projekta, među kojima se poglavito ističe suradnja sa sastavnicom "Razvitak primijenjenog istraživanja u poljoprivredi". HZPSS putem svog predstavnika aktivno sudjeluje u radu Vijeća za istraživanje u poljoprivredi, a napose valja naglasiti da pri odabiru istraživačkih projekata Vijeće veliku pozornost pridaje i mišljenju poljoprivredne savjetodavne službe. Poljoprivredni savjetnici surađuju s istraživačima na provedbi mnogobrojnih projekata, a sudjeluju također i u ocjenjivanju provedbe projekata. Na svim tečajevima i radionicama o istraživanju u poljoprivredi koje je Zavod organizirao za svoje savjetnike sudjelovali su i istraživači, ali i obrnuto, savjetnici su sudjelovali na svim tečajevima koji su organizirani za istraživače. S obzirom da je suradnja HZPSS-a i VIP-a sve bolja ali još uvijek nije institucionalizirana, u tijeku je izrada prijedloga Sporazuma o suradnji koji će biti potpisan početkom 2000. godine.

Sa sastavnicom "Razvitak veterinarske službe" predstavnici Zavoda povremeno kontaktiraju radi izmjene informacija o aktivnostima koje su u tijeku i radi koordinacije rada na oglednim poljoprivrednim gospodarstvima.

Sastavnica "Razvitak travnjaštva i proizvodnje krmnog bilja" dva puta godišnje organizira tečajeve za poljoprivredne savjetnike.

Zavod aktivno sudjeluje i u aktivnostima sastavnice "Potpora analizi poljoprivredne politike" prikupljanjem cijena voća i povrća na tržnicama (tjedno) te mesa u mesnicama (mjesečno). Nekoliko savjetnika sudjelovalo je i u provedbi ankete poljoprivrednih gospodarstava koja je u organizaciji Agronomskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu provedena tijekom 1998. i 1999. godine.

3.3. Izgradnja informacijskog sustava Hrvatskog zavoda za poljoprivrednu savjetodavnu službu

Analizirajući dosadašnji razvitak i aktivnosti Poljoprivredne savjetodavne službe od njenog osnutka pa do danas, a napose od utemeljenja Hrvatskog zavoda za poljoprivrednu savjetodavnu službu, kao specijalizirane ustanove za obavljanje poslova poljoprivredne savjetodavne službe u Republici Hrvatskoj

prije otprilike tri godine, vidljiva su nastojanja svih zaposlenika Zavoda da se što učinkovitije provodi njegova osnovna misija. Međutim, sve te aktivnosti nisu u dovoljnoj mjeri, u obliku informacija, dostupne prvenstveno svim korisnicima usluga, a to su obiteljska poljoprivredna gospodarstva, kao i ostalim subjektima za potporu razvitka poljoprivrede, prije svega Ministarstvu poljoprivrede i šumarstva, fakultetima, institutima, te pojedinim trgovačkim društvima u oblasti agrobiznisa. Općenito, ne postoji organizirani model informacijskog sustava u poljoprivredi, pa tako ni informacijski sustav poljoprivredne savjetodavne službe, kao jedan od mogućih segmenata cjelovitog sustava.

Prema tome, izgradnja i uporaba informacijskog sustava poljoprivredne savjetodavne službe jedna je od temeljnih potreba suvremene hrvatske poljoprivrede. Razvoj računala, računalnih mreža i informacijsko-komunikacijskih tehnologija koji omogućuju brz protok i razmjenu podataka i informacija daju pretpostavke za jednostavno implementiranje i učinkovit rad informacijskog sustava poljoprivredne savjetodavne službe Republike Hrvatske.

Zapravo, moglo bi se reći da je ona otpočela zahvaljujući sredstvima projekta: "Razvoj službi za potporu obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvima", iz kojih se Zavod oprema informatičkom opremom, vrši obuka kadrova i pripremaju programi za nadolazeći milenij, u kome će informacijsko-komunikacijski sustavi u poljoprivredi, a posebice u djelatnosti poljoprivredne savjetodavne službe biti glavni generator implementacije naučnih dostignuća u učinkovit razvitak poljoprivrede ove države na obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvima, kao njenom strateškom temelju. U prilog toj činjenici važno je istaknuti da je i sam Vatikan ovaj milenij proglasio "milenijem komunikacija".

Zavod razvija svekoliku stručnu suradnju sa savjetodavnim službama poljoprivredno najrazvijenijih zemalja Europe, kao što su: Nizozemska, Danska, Austrija, Njemačka (Bavarska), Slovenija, Mađarska, Poljska kao i sa zemljama u tranziciji poput Estonije, Slovačke i drugih, te je u tome primjena informacijske tehnologije od nesagledive važnosti za praćenje najnovijih svjetskih trendova i postignuća u domeni agrokomplesa.

"Malim i siromašnim narodima povijest će velikodušno oprostiti što nisu prednjačili u znanstveno tehnološkom razvoju ..., ali im neće oprostiti i zasluženost ih kazniti što nisu pratili postignuća drugih i na toj osnovi gradili bolji svijet."

(Akademik A. Dragičević, preuzeto iz: "Info sustavi u području agrokomplesa" prof. dr. V. Grbavac i suradnici, Sjeminarstvo 13/3-4, 1996.)

Ovo je zapravo srž problema koji pred nas postavlja današnji nezaustavljivi napredak i razvitak tehnike i tehnologije u području poljodjelskih sustava, koji su po mnogo čemu specifičniji od drugih gospodarskih sustava glede samih specifičnosti poljoprivrede kao grane gospodarstva i nebrojeno mnogo čimbenika uključenih u cjeloviti poljodjelski sustav.

Već je naglašeno da iskustva visokorazvijenih zemalja svijeta u području poljodjelskih sustava pokazuju izuzetno veliku primjenu postignuća informatičke tehnologije u gotovo svim segmentima sustava, počevši od digitalizacije poljoprivredne tehnike, proizvodnih i tehnoloških procesa, praćenja ekonomike proizvodnje, istraživanja tržišta, upravljanja gospodarstvom i planiranja pa sve do izgradnje niza pratećih sustava koji bi trebali povezati postojeća okruženja kako na nacionalnoj tako i na državnoj razini.

Izgradnja informacijskog sustava poljoprivredne savjetodavne službe svakako je imperativ i polazna osnovica za izradbu "Strategije razvitka poljoprivredne savjetodavne službe" na prijelazu u novo tisućljeće, a također i izradbe Zakona o poljoprivrednoj savjetodavnoj službi. Zbog nedostatnih financijskih sredstava za rad Zavoda, čije se poslovanje zasniva na sredstvima u sklopu državnog proračuna, ali prije svega zbog nepostojanja modela cjelovitog informacijskog sustava agrokomplesa na državnoj razini, ovaj će proces teći otežano i usporeno, poglavito u smislu njegove implementacije u proces pružanja informacija svim zainteresiranim korisnicima usluga.

Ustanovljenje informacijskog sustava agrokomplesa u Republici Hrvatskoj koji bi u *sustavu obrade podataka* sačinjavao: informacijski sustav bilnogojstva, informacijski sustav zootehnike, informacijski sustav poljoprivredne tehnike i tehnologije, informacijski sustav agroekonomije, zatim u modelu *sustava obrade informacija*: prostorni, upravljački, ekspertni, sustav za podršku odlučivanju i inteligentni informacijski sustav te u *modelu komunikacijskih sustava*: sustav elektronske pošte, sustav mrežnih servisa, sustav internog i eksternog odlučivanja, ima posebnu važnost značaj za djelatnost poljoprivredne savjetodavne službe, s obzirom da ona zapošljava stručnjake svih profila agronomске struke.

U tom kontekstu Zavod je prilikom svog osnivanja ustanovio djelatnosti u sklopu specijalističkih programa (stočarstva, VVV, zaštite bilja, ratarstva, ribarstva, mehanizacije, agroekonomike, seoskog turizma) na čelu kojih su Voditelji programa i oni okupljaju savjetnike, sukladno njihovim specijalnostima, s ciljem prikupljanja podataka, obavljanja specijalističkih aktivnosti, organiziranja radionica za izradu specijalističkih programa, tehničkih paketa i drugih

materijala, namijenjenih prvenstveno savjetnicima ostalih specijalnosti, kao pomoć u obavljanju svakodnevnih savjetodavnih poslova na terenu. Tako djelatnost Zavoda teče u dva smjera glede pružanja savjetodavnih usluga i to: "pokrivenost" čitavog područja županija savjetodavnim stručnjacima svih profila, a s druge strane oni provode specijalističke aktivnosti u sklopu pripadajućih programa. Unatoč tim nastojanjima evidentan je nedostatak korištenja informacijsko-komunikacijske tehnologije u bržoj razmjeni i protoku informacija, obradi podatkovnih resursa i njihovoj prezentaciji svim zainteresiranim korisnicima.

Ohrabruje, međutim, činjenica da je proces informatizacije u Hrvatskom zavodu za poljoprivrednu savjetodavnu službu otpočeo nabavkom informatičke opreme koja će omogućiti jednostavniju i bržu komunikaciju unutar Zavoda, te će se još više unaprijediti uključivanjem svih podružnica u sustav elektronske pošte.

3.3.1. Razvitak novog sustava praćenja rada zaposlenika

Kako je već rečeno, jedan od načina kontroliranja, odnosno bilježenja rada zaposlenika Hrvatskog zavoda za poljoprivrednu savjetodavnu službu jest i sustav mjesečnog izvješćivanja putem obrasca "Izvješće o radu", koji je ostao nepromijenjen od osnutka Zavoda do danas. U zadnje dvije godine Zavod se ubrzano razvijao, broj je zaposlenih u odnosu na početno stanje gotovo udvostručen, a svakim se danom postavljaju novi i sve složeniji zadaci. Da bi zadatke mogli pravilno rasporediti među savjetnicima, pročelnici podružnica, a napose Ured ravnatelja moraju imati jasnu sliku o situaciji "na terenu" i opterećenosti poslom svakog pojedinog savjetnika. Posjedovanje određenih informacija o radu savjetnika važno je radi uspješnog pregovaranja s našim poslovnim partnerima i nalogodavcima.

Tragajući za pojedinim informacijama, zaposlenici u Uredu ravnatelja uvidjeli su da postojeći sustav praćenja rada savjetnika ima niz nedostataka. Ukazala se stoga potreba da se sustav poboljša, odnosno izmijeni. Jedna od aktivnosti koja je poduzeta u postizanju tog cilja bilo je uvođenje dodatnih obrazaca za *mjesečno izvješćivanje* o radu savjetnika po specijalnostima. Dodatni obrasci uvedeni su da bi se voditeljima specijalističkih programa poboljšao uvid u probleme i aktivnosti kojima se bave savjetnici – stručnjaci za pojedina područja poljoprivredne proizvodnje. Time je voditeljima omogućeno prikupljanje informacija i o kakvoći, a ne samo količini posla kojeg je pojedini savjetnik obavio.

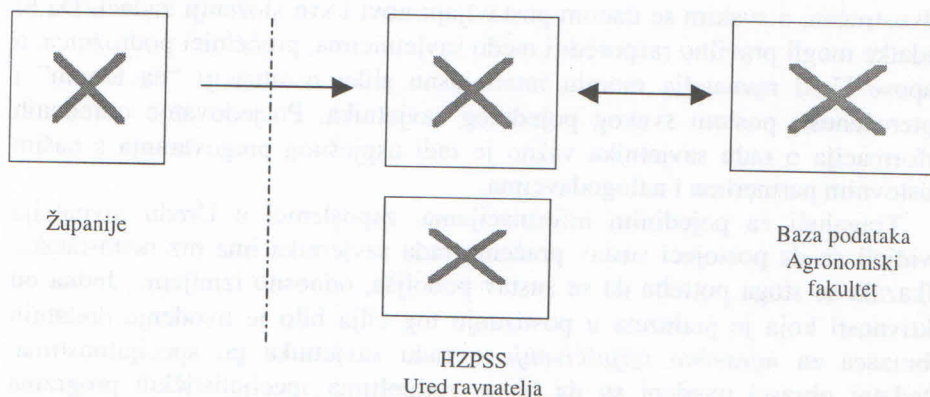
Uz uvođenje novog sustava izvješćivanja putem “specijalističkih obrazaca” u Uredu ravnatelja osmišljen je i novi sustav praćenja ukupnih aktivnosti savjetnika. Temeljna razlika u odnosu na postojeći sustav, jest da se više neće pratiti broj aktivnosti koje je savjetnik proveo (broj: predavanja, običenih gospodarstava, primljenih stranaka, telefonskih savjeta), nego će se pratiti vrijeme utrošeno za obavljanje te aktivnosti (broj sati). Da bi se izbjeglo nametanje novog sustava (izrađenog u upravi u Zagrebu), odlučeno je da se sustav osmisli uz pomoć savjetnika iz triju podružnica.

Nakon testiranja, koje je trajalo šest mjeseci izvršene su manje preinake. Danas je sustav do kraja definiran i u tijeku je izrada računarskog programa koji će omogućiti u prvoj fazi automatsku obradu podataka, što će se unositi putom operatera, a u drugoj fazi i izravan unos podataka u podatkovnu bazu.

U sklopu prijedloga cjelovitog sustava, izrađen je i plan razvitka sustava koji bi se trebao odvijati u tri koraka:

1. Korak – Ured ravnatelja u Zagrebu

Savjetnici dostavljaju izvješća na posebno pripremljenim obrascima. Podaci s obrazaca unose se u računalo u sjedištu Zavoda koje je povezano s računalom Agronomskog fakulteta u kojem se nalazi baza podataka (Slika 4.). Zaposlenici u uredu ravnatelja mogu obrađivati podatke i pripremati različite vrste izvješća.

Slika 4. Shema novog sustava izvješćivanja u HZPSS

Picture 4. The sheme of new information system in CAEI

(Izvor: HZPSS: Godišnje izvješće o radu za 1999. godinu i program rada za 2000. godinu)
(Source: CAEI: The annual report on activities for 1999. and working program for 2000.)

2. Korak – baza podataka u Zagrebu

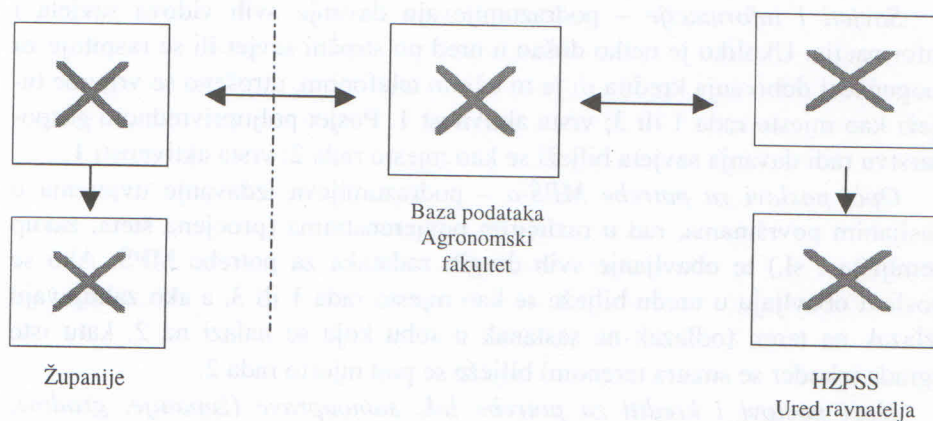
* pojedini savjetnici imaju računalo koje rabe za izravan unos podataka u bazu.

U tu svrhu izradit će se računarski program koji će rabiti Internet tehnologiju (HTML sustav). Savjetnici će telefonom uspostavljati izravnu vezu s bazom podataka u Zagrebu. Podatke će, stoga, umjesto u obrazac izravno unositi u računalo na čijem će ekranu biti prikazana sva “polja” koja se nalaze na obrascu. Svako će polje sadržavati popis standardnih odgovora, što će uvelike olakšati i ubrzati unošenje podataka, tako da će savjetnici imati dvije mogućnosti dostave izvješća: oni koji imaju računalo i vezu s Internetom izvješće dostavljaju izravno u bazu podataka a svi ostali izvješća dostavljaju putem pisanih obrazaca.

3. Korak – baza podataka u Zagrebu

* savjetnici mogu sami rabiti podatke koji se nalaze u sustavu

Ovaj korak pretpostavlja da većina savjetnika posjeduje računalo koje je priključeno na Internet mrežu. Svi dostavljaju izvješća putem računala, a pisani obrasci se rabe samo u slučaju nekog kvara. Svaki savjetnik može sam obrađivati i raščlanjivati podatke koji se nalaze u bazi (Slika 5.).

Slika 5. Shema operativnog sustava izvješćivanja u HZPSS
Picture 5. The sheme of operational information system in CAEI

(Izvor: HZPSS: Godišnje izvješće o radu za 1999. godinu i program rada za 2000. godinu)
(Source: CAEI: Annual report on work in 1999 and working program for 2000.)

Opis sustava

Sukladno već spomenutom, sustav se temelji na bilježenju radnog vremena koje je potrošeno za obavljanje pojedine aktivnosti. Za svaku aktivnost koju obavlja, savjetnik će trebati navesti najmanje četiri podatka: mjesto rada, vrstu aktivnosti, vrstu savjeta, granu poljoprivrede. Bilježit će se trinaest temeljnih aktivnosti koje se odvijaju u uredu, na terenu ili "uredu na terenu" (tj. u uredu u koji savjetnik odlazi samo povremeno – kada ima uredovni dan). Uz ove aktivnosti bilježit će se i vrijeme utrošeno na godišnje i ostale dopuste te na bolovanje i porodiljski. S vremena na vrijeme vjerojatno će biti potrebno bilježiti i neke posebne aktivnosti čije će se praćenje posebno dogovarati.

Mjesto rada: ured, teren, ured na terenu (uredovni dan), godišnji i ostali dopusti, bolovanje i porodiljski.

Vrsta aktivnosti: savjeti i informacije, opći poslovi za potrebe MPŠ-a, opći poslovi i krediti za potrebe lok. samouprave, kreditiranje (MPŠ, HBOR i drugi krediti Vlade), aktivnosti za potrebe Zavoda (službe), predavanja i demonstracije, osobno usavršavanje, mediji, izvještajno-prognozni poslovi u zaštiti bilja, znanstvena istraživanja, udruživanje poljoprivrednika, projekti i ostalo

Savjeti i informacije – podrazumijevaju davanje svih vidova savjeta i informacija. Ukoliko je netko došao u ured po stručni savjet ili se raspituje za mogućnost dobivanja kredita ili je to učinio telefonom, utrošeno se vrijeme bilježi kao mjesto rada 1 ili 3; vrsta aktivnost 1. Posjet poljoprivrednom gospodarstvu radi davanja savjeta bilježi se kao mjesto rada 2; vrsta aktivnosti 1.

Opći poslovi za potrebe MPŠ-a – podrazumijeva izdavanje uvjerenja o zasijanim površinama, rad u različitim povjerenstvima (procjena šteta, zakup zemljišta i sl.) te obavljanje svih drugih zadataka za potrebe MPŠ. Ako se poslovi obavljaju u uredu bilježe se kao mjesto rada 1 ili 3, a ako zahtijevaju izlazak na teren (odlazak na sastanak u sobu koja se nalazi na 2. katu iste zgrade također se smatra terenom) bilježe se pod mjesto rada 2.

Opći poslovi i krediti za potrebe lok. samouprave (županije, gradovi, općine) – podrazumijeva pomoć u izradi planova razvitka lokalne poljoprivrede, aktivnosti koje se odnose na županijske kreditne linije, sudjelovanje u radu raznih povjerenstava, pomoć pri organizaciji različitih sastanaka, skupova ili manifestacija na županijskoj razini kada Zavod nije službeni suorganizator, i sl.

Kreditiranje (MPŠ, HBOR i drugi krediti Vlade) – podrazumijeva konkretne aktivnosti koje se odnose na sve vrste kreditnih linija na razini cijele države. Ukoliko poljoprivrednik nazove telefonom ili dođe u ured zatražiti informaciju o mogućnostima kreditiranja to smatramo kao vrstu aktivnosti 1. (*Savjeti i informacije*). Međutim, ako savjetnik mora izdati mišljenje, popuniti zahtjev ili mora obaviti bilo kakvu drugu konkretnu aktivnost vezanu uz kredite onda se to bilježi kao vrsta aktivnosti 4 (ako to radi u uredu mjesto rada = 1 ili 3; ako je izašao na teren da pregleda gospodarstvo ili sudjeluje u isporuci traktora, stoke i sl. mjesto rada = 2).

Aktivnosti za potrebe Zavoda (službe) – podrazumijeva obavljanje svih aktivnosti vezanih uz normalan rad službe, a koje se ne mogu svesti pod druge ponuđene vrste aktivnosti. Tu prije svega spadaju priprema pisanog i drugog materijala potrebnog za izradu tehničkih paketa, sastanci kolegija podružnice, organizacija nekog tečaja ili praktične obuke za savjetnike, vrijeme provedeno s raznim konzultantima i delegacijama (Svjetska banka, STOAS i sl.), vrijeme utrošeno u pregovorima s lokalnim vlastima radi osiguravanja dodatnih financijskih sredstava, smještaja ili drugih pogodnosti, dežurstvo za štandom HZPSS-a na poljoprivrednim sajmovima, pisanje raznih izvješća i dr.

Predavanja i demonstracije – podrazumijeva sve aktivnosti potrebne za pripremu i održavanje predavanja, demonstracije, dana polja i sl.. Proučavanje stručne literature, priprema prozirnica, izbor dijapozitiva, izrada oglasa, dogovaranje s gostom predavačem, ugovaranje predavanja i prostorije te druge aktivnosti koje se obavljaju u uredu bilježe se pod mjesto rada 1 ili 3. Održavanje predavanja ili demonstracije bilježi se pod mjesto rada 2.

Osobno usavršavanje – aktivnosti vezane uz osobno usavršavanje kao što su čitanje stručne literature, promidžbenog materijala i dr. koje se obavljaju u uredu navode se pod mjesto rada 1; vrsta aktivnosti 7. Sudjelovanje na raznim tečajevima, praktičnoj obuci, seminarima, manifestacijama, posjeti sajmovima, stručne ekskurzije, odlazak na predavanja poslijediplomskog studija i sl. bilježi se pod mjesto rada 2. Ako sudjelovanje u takvim aktivnostima traje cijeli dan ili više dana, za svaki dan bilježi se 8 sati.

Mediji – podrazumijeva aktivnosti vezane uz masovne medije. Pisanje članaka, scenarija i druge pripremne aktivnosti bilježe se pod mjesto rada 1. Sudjelovanje u radio emisijama, snimanje priloga za TV bilježi se pod mjesto rada 2.

Izvršajno prognozni poslovi u zaštiti bilja – podrazumijeva aktivnosti vezane za prikupljanje podataka o štetočinjama, odnosno davanja prognoze o njihovoj pojavi.

Znanstvena istraživanja – podrazumijeva sve aktivnosti vezane uz određena znanstvena istraživanja koje Zavod provodi u suradnji s istraživačkim institutima ili trgovačkim društvima.

Udruživanje poljoprivrednika - podrazumijeva sve aktivnosti koje su vezane uz pružanje stručne pomoći radi osnivanja ili poboljšanja rada udruga. Tu prije svega mislim na prikupljanje potrebne dokumentacije za osnivanje udruga, strojnih prstenova (u nekim slučajevima savjetnici pomažu i pri osnivanju zadruga), pomaganje pri zapošljavanju privatnih savjetnika, sudjelovanje na skupštinama i drugim sastancima. Ako, međutim, udruga zatraži od savjetnika da za njene članove održi neko stručno predavanje ili praktični prikaz, vrsta aktivnosti će tada biti 6. (*Predavanja i demonstracije*).

Projekti – podrazumijeva rad na različitim projektima u sklopu HZPSS-a ili u čijoj realizaciji HZPSS sudjeluje. Svaki savjetnik će s voditeljem projekta dogovoriti aktivnosti odnosno rezultate koji se u sklopu projekta trebaju postići. Svaki projekt će imati šifru koju će savjetnik upisati u stupac “napomene”.

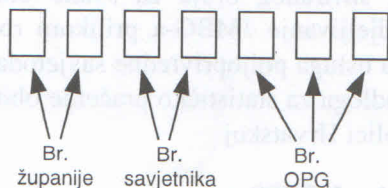
Ostalo – podrazumijeva prije svega sve “prazne hodove” koji su neizbježni u strukturi radnoga dana. Pod mjesto rada 1 ili 3; vrsta aktivnosti 13 bilježiti ćemo: vrijeme utrošeno na “gblec” vrijeme utrošeno na telefonske razgovore koji nisu vezani uz gore navedene vrste aktivnosti, vrijeme utrošeno za popravak kvara na računalu i sl. Pod mjesto rada 2; vrsta aktivnosti 13 bilježiti ćemo: vrijeme potrebno za odlazak na poštu ili u nabavu uredskog materijala ili pak vrijeme potrebno da se dođe do “terena” ali samo za aktivnosti koje su vezane uz redovite djelatnosti Zavoda (posjet poljoprivrednom gospodarstvu, odlazak na predavanje, mediji, IPP i sl.). Za aktivnosti navedene pod brojevima 2, 3, 4, 7, 10 i 11, 12 vrijeme potrebno da se dođe do “terena” uključuje se u vrijeme utrošeno na tu aktivnost.

Potrošeno vrijeme na pojedine aktivnosti bilježi se u rokovnik. U kalendarskom dijelu bilježi se samo naziv (šifra) aktivnosti i utrošeno vrijeme, a u “bilješkama” se navode detalji o aktivnostima. Rokovnik može kasnije poslužiti kao službeni dokument evidencije rada pojedinog savjetnika.

Osim u rokovnik dnevne aktivnosti bilježe se i u obrazac za mjesečno izvješćivanje o radu. U obrazac se unose šifre za mjesto rada, vrstu aktivnosti,

vrstu savjeta, granu poljoprivrede, prema prikazanim na tablicama, te oznaka OPG-a (obiteljskog poljoprivrednog gospodarstva).

Oznaka OPG-a sastoji se od 7 brojeva:

Najmanja jedinica vremena koja se bilježi jest $\frac{1}{2}$ sata. Sati koji su na pojedine aktivnosti utrošeni izvan radnog vremena bilježe se tako da se pored broja sati stavi zvjezdica (*). Npr. savjetnik je organizirao predavanje u večernjim satima (18.00 - 20.00) pa bilježi da je utrošio 2* sata na vrstu aktivnosti 6.

Kada sustavna obrada ovakvih izvješća postane operativna kroz kompjutorski program osmišljen i prilagođen novom sustavu izvješćivanja, nudit će mogućnost dobivanja velikog broja izvješća (dnevni, mjesečni, periodični, godišnji, specijalistički, po savjetniku, itd.) kako za posjedovanje određenih informacija unutar Zavoda, tako i za potrebe resornog ministarstva i svih ostalih institucija i poslovnih partnera ovog Zavoda.

Na primjeru novog sustava izvješćivanja ciljano su objašnjeni gotovo svi pa i najsitniji detalji, važni za aktivnosti svakog savjetnika, a potom za formiranje poslovne politike i aktivnosti Zavoda u cjelini. Svi podaci ovog sustava, a i narednih koji će se integrirati u cjeloviti Informacijsko-komunikacijski sustav HZPSS-a, (Sustav OPG, specijalistički programi, program vođenja knjigovodstva na OPG, menadžment itd.) bit će svrhoviti onda kada bude postojao: model sustava obrade podataka, model sustava obrade informacija i model komunikacijskih sustava, jer samo u takvom obliku mogu postati dostupna i korisna informacija svim zaposlenicima i korisnicima usluga.

3.3.2. Sljedeći korak – formiranje baze podataka o obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvima – sustav (OPG)

Započeti razvoj informacijskog sustava HZPSS-a nastavlja se operacionalizacijom programa za formiranje baze podataka o našim najvažnijim klijentima.

Bez toga je nezamislivo izvršenje misije i strategije Zavoda zbog kojih je i osnovan. To predstavlja osnovicu za donošenje daljnjih odluka, planova i izvršenje zacrtanih programa, stoga je imperativ formirati podatkovnu bazu što prije.

Provode se opsežne pripreme za izradu računalnog programa u tu svrhu po principu dodjeljivanja šifriranog broja za svako obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo (kao dodjeljivanje JMBG-a prilikom rođenja djeteta), koje je ušlo u sustav korištenja usluga poljoprivredne savjetodavne službe. Namjera je da ovaj sustav bude podloga za statističko praćenje obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava u Republici Hrvatskoj.

3.3.3. Internet stranica HZPSS-e

Web stranica HZPSS-a objavljena je 2000. godine, a adresa je www.hzpss.hr. Na stranici možemo naći podatke o povijesnom razvoju službe, ciljevima i misijama, djelatnicima službe, zadacima i djelatnostima, organizacijskoj strukturi te još mnoštvo korisnih linkova.

4. ZAKLJUČAK

Stoljeće na izmaku obilježilo je *postindustrijsko ili informacijsko društvo* u kojem su se postignuća informacijske tehnologije ugradila u sve dijelove globalnih i nacionalnih gospodarskih sustava, a od nadolazećeg milenija očekuje se da postane – *milenij komunikacija*, kako ga je prozvao Vatikan.

Informacije su postale kapitalni resurs, na temelju kojih se donose sve važne odluke i planira daljnji napredak čovječanstva. Ovaj nezaustavljiv proces zahvatio je i poljoprivredu, kao jednu od strateških grana cjelovitog gospodarstva i implementirao se u sve njene pore.

Hrvatska, kao relativno mlada država na političkom zemljovidu, želi ići ukorak s razvijenim svijetom, poglavito kada se radi o poljodjelskom sustavu, koji jest jedna od najvažnijih strateških grana cjelokupnog hrvatskog gospodarstva. U skladu s time opći je cilj poljoprivredne politike: poticanje učinkovite proizvodnje i marketinga poljoprivrednih proizvoda na način koji poboljšava dobrobit potrošača, pridonosi rastu hrvatskog gospodarstva, štiti prirodne potencijale Republike Hrvatske, i osigurava konkurentnost hrvatske poljoprivrede na svjetskom tržištu. U postizanju ovog cilja, naročit naglasak valja dati obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvima, temelju hrvatske poljoprivrede. (Strategija razvitka hrvatske poljoprivrede, MPŠ 1995.)

Jedan od strateških prioriteta jest i razvitak službi za pružanje usluga poljoprivrednicima, među kojima je i poljoprivredna savjetodavna služba. Hrvatski zavod za poljoprivrednu savjetodavnu službu Vladina je ustanova, specijalizirana za poslove poljoprivredne savjetodavne službe, čija misija i strategija glase:

Hrvatski zavod za poljoprivrednu savjetodavnu službu stručna je ustanova u poljoprivredi. Pomaže obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvima pri donošenju odluka osiguranjem kvalitetnih informacija. Pospješuje suradnju obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava sa svim institucijama, tvrtkama i pojedincima važnim za uspješnu poljoprivredu. Zavod je vladina ustanova nadležna za posredovanje u provođenju mjera potpore razvitku obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava i ruralnih prostora u cjelini.

HZPSS svoje zadatke ostvaruje profesionalnom komunikacijom visokokvalitetnim informacijama, olakšavanjem pristupa poljoprivrednim informacijama, poticanjem suradnje u poljoprivrednoj mreži sudionika, postupnim vlastitim educiranjem i specijalizacijom, intenziviranjem suradnje s drugim čimbenicima agrobiznisa.

Ciljevi koje želi ostvariti jesu: *konkurentna poljoprivreda i napredak ruralnih područja, dobro informirani, stručni poljoprivrednici, optimalni pristup poljoprivrednom znanju.*

Da bi Zavod opravdao svoje postojanje izvršenjem definirane mu misije, strategije i utvrđenih ciljeva, nužno se mora uključiti u svjetski proces izgradnje i implementacije postignuća informacijske tehnologije u području poljodjelskih sustava, izgradnjom vlastitog informacijskog sustava za što učinkovitiji prijenos i primjenu informacija, znanja i vještina za razvitak poljoprivrede na obiteljskim gospodarstvima.

Taj proces je otežan zbog nepostojanja nacionalnog informacijskog poljodjelskog sustava, kao preduvjeta bržeg napretka poljodjelstva u sklopu cjelokupnog hrvatskog gospodarstva, što je naša nužnost, a nikako ne alternativa.

5. LITERATURA

Grbavac V., *Informatika, kompjutori i primjena*, Sveučilišni udžbenik, Treće izmjenjeno i dopunjeno izdanje, HZDP; Zagreb, 1995.

Grbavac V., Karlogrlan P., *Info sustavi u području agrokomplesa*, Sjemenarstvo br. 3-4/96; Zagreb, 1996.

- Grbavac V., Širić I.,** *Struktura modela informacijskog sustava zaštite bilja u području agrokompleksa*, Sjemenarstvo br.1-2/96; Zagreb, 1996.
- Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva, *Strategija razvitka hrvatske poljoprivrede*,; Zagreb, 1995.
- Grbavac V., Plenković M.,** *Komunikacijski sustavi na prijelazu u 21. stoljeće*, Informatologija 27; Zagreb, 1995.
- Žimbrek T., Grgić I., Franić R.,** *Poljoprivredna savjetodavna služba Republike Hrvatske – Stanje i moguće promjene*, Agronomski glasnik 3/1993, Zagreb, 1993.
- Hrvatski zavod za poljoprivrednu savjetodavnu službu, Godišnje izvješće za 1999. i Programa rada za 2000. godinu Zagreb, ožujak 2000.
- HZPSS, Bilten Hrvatskog zavoda za poljoprivrednu savjetodavnu službu, različiti brojevi, Zagreb 1999./2000. <http://www.hzpss.hr/index.php>

Adresa autora - Author`s address:

Prof. dr. sc. Vitomir Grbavac

Dubravka Mandušić, dipl. ing.

Agronomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

Faculty of Agriculture University of Zagreb

Marina Mikšić, dipl. ing.

Hrvatski zavod za poljoprivrednu savjetodavnu službu Zagreb

Croatian department for agriculture advisably ministry of Zagreb

Primljeno: 10. 08. 2002.